

TELIANOR-SAKEN,
Løpende nyhetsdekning av Nordens største industrisak, og
oppklarende bakgrunnsaker.

Journalister: Tom Bøe og Bjørn Haugan

BAKGRUNN: Den nå havarete telefusjonen er den største nordiske industrisaken noen gang. VG bestemte seg tidlig for å satse maksimalt på å følge utviklingen av denne saken så tett som overhode mulig.

Vi gjør oppmerksom på at vi deler saken i to. Den første fasen varte fra midten av januar 1998 til slutten av februar samme år. 21. januar 1998 avslørte NRK Dagsrevyen at det var samtaler igang mellom svenske Telia og norske Telenor om fusjon, men at regjeringen hadde grepet inn og stanset samtalene. En måned senere havarete prosessen første gang.

Den andre fasen starter med undertegnedes avsløring av at avtalen var på plass, 19. januar 1999. Avsløringen fant sted i VG Nett, og ble sitert «World Wide». Det andre havariet fant sted i desember 1999.

SPESIELLE FORHOLD: I løpet av den tiden vi jobbet med denne saken, fantes det nesten ingen skriftlige kilder. Det betyr at hele fremstillingen er basert på muntlige kilder. Ingen av de publiserte sakene – med unntak av selve avsløringen 19. januar 1999 i VG Nett – ble satt på trykk uten at minst to sentrale personer hadde bekreftet dem.

Som juryen vil forstå, vil det på grunn av kildebeskyttelses-hensyn ikke være mulig for oss å gå så i detalj at informantenes identitet avsløres.

Det er et faktum at vi i løpet av denne tiden har skrevet – eller medvirket til – 124 saker. Vi har plukket ut de viktigste; de som kvalitativt har påvirket prosessen i en eller annen retning.

Det er nemlig et faktum at flere av VGs avsløringer i denne perioden hadde direkte effekt på prosessen.

METODE 1: Første fase i arbeidet handlet i betydelig grad om å kartlegge aktører og analysere deres interesser. Vi laget oss omfattende kart over persongalleriet og hvilke forbindelser som finnes dem imellom. Vi kartla også rådgiverne: De interne og de eksterne.

Når det gjelder svensk side, tok det oss ganske lang tid å kartlegge personene. Vi kunne konstatere følgende: Lars Berg er ikke Telias egentlige sjef. Den egentlige sjefen er visekonsernsjef Stig Inge Larsson. Hans makt hviler på hans tette forbindelser med sentrale personer i det svenske Næringsdepartementet; deriblant – men i høyeste grad ikke utelukkende – departementsråd Dag Detter. Stig Inge Larsson ønsket ikke fusjonen. Den ble fremforhandlet uten hans (og departementets) vitende.

Statsråd Bjørn Rosengren har et nært forhold til den svenske statsministeren, men kontrollerer ikke sine medarbeidere i departementet.

Jan Åke Kark og Jan Stenberg er personlige venner. Osv.

På norsk side finnes det også forskjellige konstellasjoner; folk som motarbeider hverandre, folk som slåss om posisjoner osv.

Forholdet mellom ledelsen i Telenor og departementsledelsen var i utgangspunktet ikke god, jmf. Tormod Hermansen flere kanossaganger.

Uten hverken å nevne land eller navn, gikk vi så langt at vi «innhentet» informasjon om folks omgang med alkohol.

Vi tegnet personkart og fulgte bevegelsene mellom grupperinger og personer.

METODE 2: Vi hadde utallige personlige møter med kilder: I Oslo og i Stockholm. Vi var tre ganger til Stockholm. Reisene varte flere dager. Vi møtte fremtredende aktører. I tillegg til disse tre turene av lang varighet, ble det foretatt dagsturer til Stockholm.

METODE 3: Telefonen ble vårt viktigste arbeidsredskap. Uten «fotarbeidet» som ble gjort i sakens innledende faser, og som er beskrevet under punktet METODE 1, ville telefonarbeidet ikke ha vært like suksessfullt.

La det like godt være sagt innledningsvis:

VIKTIGE AVSLØRINGER:

1. 20. februar 1998 avslørte VG at telesamarbeidet brøt sammen. Grunnen til at vi kunne bringe den historien, er at vi to pluss journalist Eirik Mosveen bestemte oss for å «plukke opp» næringslivsledere og politikere etter sentralbanksjefens årsmiddag, 19. februar. Vi «plukket opp» to svært sentrale

personer etter middagen.

Derfor kunne vi også være rimelig detaljerte når vi beskrev årsakene til sammenbruddet.

«I natt var det foreløpig slutt med drømmen om det store telesamarbeidet i Norden: Svenskene ønsker ikke at Norge skal bli likeverdige i samarbeidet.

– De vil være storebror, sa en skuffet Telenor-topp til VG i natt.

Kilder i Telenor sa til VG i natt at svenskene både forlangte at Telia-toppsjef Lars Berg skulle bli det fusjonerte selskapets øverste sjef, og at hovedsetet skulle ligge i Stockholm. Telenor kunne akseptere at Sverige fikk hovedsetet, men da skulle Norge ha Tormod Hermansen som toppsjef.

2. Allerede lørdag 21. februar kunne VG fortelle detaljert hva som gikk galt med telefusjonen. To sentrale aktører ble i løpet av fredag 20. februar dybde-intervjuet. Den ene satt helt sentralt i den juridiske kompetansegruppen, den andre var helt sentral i utformingen av kommunikasjonsstrategien.

3. 6. mars 1998: VG avslørte Tormod Hermansens private brev til Telia-sjef Lars Berg:

«En delprivatisering ville kommet uansett hvordan eiersituasjonen i det nye Telia– Telenor-konsernet ble i starten.

** Den norske og svenske stat tapte 15 til 20 milliarder kroner da telesamarbeidet brøt sammen.

** Den fremtidige posisjonen til Telia-sjef Lars Berg var den avgjørende og reelle årsaken til bruddet.

Det skriver Telenor-sjef Tormod Hermansen i et åpenhertig brev til Lars Berg. VG kjenner innholdet av brevet. Det misliker Hermansen meget sterkt, fordi han anser det for å være et personlig brev.»

Bare Lars Berg, Tormod Hermansen og fem andre personer visste om brevet. VG klarte å skaffe en kopi.

VGs avsløring var ytterst pinlig for Tormod Hermansen. Han ba Lars Berg om unnskyldning. Første gang de møttes etter den pinlige episoden, unnskyldte Hermansen seg nok en gang for at VG hadde fått fatt i dette. Samtalen mellom de to fortsatte. Det var 13. mars 1998. Hermansens unnskyldninger gled over i en konstruktiv samtale. Andre fase i fusjonsforhandlingene var igang.

4. 19. januar 1999: VG Nett avslører at Telia og Telenor er

enige om en fusjonsavtale. Allerede i denne nyhets-flashen kunne vi opplyse om bytteforholdet (60-40), at Hermansen ble konsernsjef og at hovedkontoret ble svensk.

Saken var delvis basert på rykter vi plukket opp i Sverige, gjennom det kontaktapparatet vi tidligere hadde etablert. Det helt avgjørende var imidlertid en samtale med en norsk sentralt plassert aktør.

Saken ble sitert i nyhetssendinger over hele Europa. Ledelsene i selskapene og de ansvarlige statsrådene nektet å kommentere saken.

5. Før saken ble publisert på VG Nett, var vi på vei til Stockholm. De mest sentrale aktørene fantes der. I løpet av dagen/kvelden 19. januar hadde vi samtaler om flere av de mest sentrale aktørene i Stockholm.

«Her er nyheten som gjør søta bror stum:
Bytteforholdet mellom de to selskapene er 60–40 i svenske Telias favør. Til tross for at Telia i volum er dobbelt så stort som Telenor, blir altså svenskenes andel relativt mindre.»

Det skulle vise seg at det ikke bare var de svenskene vi snakket med, som ble stumme...

VG hadde en bortimot komplett presentasjon av intensjonsavtalen mellom de to selskapene.

6. VG fortsatte med å angi bakgrunnshistorien den 23. januar. Også denne gang på bakgrunn av en rekke dybdeintervju. Vi skaffet oss tilgang til en kopi av Intensjonsavtalen, men forpliktet oss i samme slengen til ikke å avsløre navnet som Lars Berg og Tormod Hermansen hadde «snekret» en kveld: Telaris AB. Aftenposten slo oss på den, og avslørte dette navnet.

Lars Berg var den eneste sentrale aktøren vi intervjuet, som vi siterte med fullt navn. Detaljeringsgraden er stor. Både jurister, finansfolk og kommunikasjonsekspertter ble intervjuet.

7. Vi fortsatte å følge med. Sakte men sikkert begynte det å sive ut fra svensk side at nordmenneses stil var et tema. Fra nordmenneses side ble det reagert på det de oppfattet som svensk arroganse.

13. mars, etter mange dagers jobbing, skrev vi historien om «bartene, hårsveisen og dressene». Av alle historier vi skrev, er det muligens denne som blir husket lengst. Også i denne historien ligger det endel industrielle detaljer, som skulle bli tilbakevendende – og alvorlige. Tonen er imidlertid

optimistisk.

8. Historien den 25. mars 1999 er et kapitel for seg. Etter å ha jobbet i Stockholm noen dager, satt vi på et sentrumshotel kvelden 24. mars.

Vi fikk informasjon om at avtalen var i ferd med å bli spikret. Fra hotellrommet klarte vi å opprette kontakt via telefon med noen svært sentrale aktører på begge sider.

Når vi skrev saken, var vi rett og slett ikke klar over hvor få som kjente til dette. Vi kan dessverre ikke gå mer i detaljer enn å opplyse at styremøtene i de to selskapene denne kvelden, og et berammet styremøte neste dag klokken 1300, var kjent av ytterst få.

Vi fikk vår informasjon «direkte» fra de to styremøtene.

Neste morgen ble alt lagt på is. Svenskene var rasende fordi VG kjente til dette. Tormod Hermansen måtte beklage overfor næringsminister Bjørn Rosengren, på vegne av Norge. Han måtte også beklage overfor Samferdselsdepartementet i Oslo.

Svenskene forlangte at avtaleundertegningen skulle utsettes til 1. april. I mellomtiden skulle lekkasjene finnes.

En rekke sentrale ledere ble «tauert inn» og spurt om de hadde hatt kontakt med VG. Internrevisjonene i Telenor jobbet særlig iherdig med å finne kildene. Minst en sentral leder ble sendt på frivillig ferie. Telenor-ledere ble kalt hjem fra Stockholm.

På det tidspunkt dette skjedde, var vi ikke hundre prosent klar over hva som skjedde i kulissene. Det vi merket best, var at alle ble litt reddere for å snakke.

Offisielt ble utsettelsen begrunnet med et underordnet forhold – språkproblemer. Det skulle forøvrig vise seg at nettopp oversettelsen av dokumentene skulle bli et mer sentralt punkt enn noen kunne ane... (jmf. diskusjonen rundt den norske Stortingsproposisjonen)

9. Vi brukte faktisk flere måneder på å reetablere våre kontakter etter den ovenfornevnte episoden. Det medførte at vi gikk glipp av mange underholdene elementer underveis.

25. juni var forholdene blitt så sure at Tormod Hermansen i en artikkel i internavisen i Telenor påstod at noen motarbeidet ham i Sverige. VG brakte historien samme dag som Telenor selv.

VG fulgte opp saken med å fortelle at forholdet mellom Tormod

Hermansen og daværende styreformann Jan Stenberg, var på et frysepunkt. Hermansen hadde i lang tid forsøkt å ringe Stenberg, men Stenberg nektet å ta telefonen. I tillegg mobiliserte den lokale fagbevegelsen mot Hermansen.

Gjennom nettverket til fagbevegelsen klarte Hermansen å mobilisere Yngve Hågensen, som tok opp saken med den svenske LO-lederen.

Det ble oppvaskmøter. Blant annet mellom Hermansen og Bjørn Rosengren: «Møtet med Rosengren fant sted på den svenske ministerens hytte. Etter det VG kjenner til, var stemningen langt bedre ved møtets slutt enn da det begynte.»

Bare to personer var tilstede under møtet...

Den neste fasen ble preget av EU-kommisjonens arbeide. Men ikke før var kommisjonens godkjenning til fusjon på plass, før bråket fortsatte.

10. VG kunne 10. september 1999 avsløre at den svenske departementsråden Dag Detter hadde skrevet brev til det norske Samferdselsdepartementet og bedt om reforhandling av bytteforholdet.

Blant annet dette skrev VG: «Telianor er i fare: Svenskene har i brevets form gitt uttrykk for at de vil reforhandle bytteforholdet mellom de to selskapene. Nordmennene står knallhardt på at avtalen, som ble signert 1. april, skal gjelde.

Det er den svenske departementsråden Dag Detter som skal ha forfattet det superhemmelige brevet til det norske samferdselsdepartementet.

Brevet skal være såpass hemmelig at ingen i Telenor har fått tilgang til det, trolig ikke engang Tormod Hermansen. På svensk side i Telia er brevet samtalemøte mellom topplederne.»

Nok en gang ble riktigheten av en VG-avsløring forsøkt dementert. Dag Detter gikk ut i svenske media, med smitteeffekt til noen norske, og benektet brevet.

Brevet innvarslet en av de «kaldeste» periodene i prosessen. Vi kan blant annet henvise til hva statsråd Dag Jostein Fjærvoll sa om dette under Stortingshøringene 18. januar i år.

Nok en gang må vi være forsiktige med å identifisere kilder.

11. En knapp uke senere kunne VG avsløre at den samme Dag Detter hadde fått utarbeidet et regnestykke som konkluderte med betydelig børsrabatt hvis Tormod Hermansen er selskapets

toppleder ved børsintroduksjon. Også dette ble forsøkt fremstilt som en bløff.

På dette tidspunktet fant det svenske Næringsdepartementet tiden inne til å hyre et informasjonsbyrå. Dette informasjonsbyrået har vært omfattet av betydelig interesse, spekulasjoner, rykter og – tildels – løgn.

Selskapet gjorde hverken mer eller mindre enn det slike byråer vanligvis gjør: De tilbyr informasjon, og i noen grad saker, til media.

Et arbeidsområde for dem ble å demme opp for de lekkasjene VG på denne tiden hadde. Det klarte de tildels – i alle fall de som kom fra svensk side.

Historien om dette PR-byrået, eller informasjonsbyrået, er blitt til sterkt overdrevne historier i Norge (først og fremst Dagbladet) og i Sverige (Expressen, som skrev at det var nordmennene som hadde leid PR-byrå for å sverte svenskene).

Samtidig som VG avslørte Dag Detters regnestykke, kunne vi også fortelle at det planlagte navnet til det nye, sammenslåtte selskapet skulle være People of Scandinavia (PS). Anbefalingene fra selskapene, administrasjonene og styrene, var PS. Eierne bestemte seg imidlertid for å beholde Telaris.

Sett i ettertid burde vi nok ha tatt sterkere forbehold om at eierne kunne finne på å bestemme noe annet enn selskapene. Det skjer ikke ofte, men i denne saken var det lite som var normalt.

12. Vi klarte å fange opp – sammen med flere andre media – at krisen utviklet seg. Vi klarte ikke å fange opp at man den 20. september forhandlet for harde livet - på Bjørn Rosengrens kontor (se senere sak).

Vi skrev at fusjonen var enda nærmere et sammenbrudd 20. september.

13. Den avsluttende fasen nærmet seg. VG og resten av pressen beskrev bølgene rundt lokaliseringsspørsmålet av mobiltelefoni-delen av konsernet.

En av oss (Tom Bøe) hadde på dette tidspunktet gått over i en temporær mellomlederstilling. Fra det tidspunkt det virkelig tilspisset seg, var vi imidlertid begge operative – sammen med flere andre.

Tre saker står sentralt: 13. desember skrev VG at Tormod Hermansen hadde vært skeptisk til samarbeidet lenge, og at han

ville bryte allerede på høsten – nærmere bestemt under bølgene i september. Dette ble sterkt dementert fra den norske regjerings side.

16. desember skrev VG: Idag blir det brudd. Vi visste på dette tidspunktet at bruddet ville komme.

17. desember skrev vi en sak om hvordan telefusjonen de siste månedene ble motarbeidet. Nok en gang var vi igjennom en rekke dybdeintervju. Som juryen vil se, er detaljeringsgraden temmelig stor. Vi la med vilje inn formuleringer som skulle fortelle de regjeringsmedlemmene som påstod at Hermansen aldri hadde gitt uttrykk for skepsis og blitt overkjørt, at vi hadde svært detaljert kunnskap om hva som foregikk på møtene på Rosengrens kontor. Vi refererer samtaler som fant sted med bare to personer til stede.

Tormod Hermansen har senere benektet at han igangsatte «sitt apparat» for å stoppe avtalen. Det dreier seg forsåvidt om filologi. Tormod Hermansen vil være enige med oss at apparatet var i sving.

GENERELT: Den internasjonalt anerkjente avisen Wall Street Journal var det eneste mediet som hang med i dekingen av denne aller største nordiske industrisaken. De hadde noen lekkasjer vi gjerne skulle hatt. Vi tror vi hadde noen de gjerne skulle hatt...

Den svenske avisen Dagens Industri var forøvrig en annen god konkurrent i denne saken

Til slutt: Ble vi brukt i denne prosessen? Antageligvis. Både av nordmenn og svensker. Slik er det alltid.

Som vi skrev innledningsvis: Ingen sak – bortsett fra VG Nett-saken – ble skrevet på bakgrunn av en kilde.

ARBEIDSMENGDE: Undratt offentlighet, på grunn av fare for nærkontakt med Arbeidstilsynet.

Tom Bøe

Bjørn Haugan